

ביטול חגים ספרים ומצוות
הרב מואיז נבון

~ חגים בטלים ~

מדרש משלי (בובר) פרשה ט:ב

טבחה טבחה מסכה יינה. [משלי פרק ט: (א) חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה: (ב) טבחה טבחה, מסכה יינה, אף ערכה שלחנה:] אמר ר' אבהו **זו אסתר המלכה**, שבשעה שהגיע צער לישראל בימי מרדכי, מה עשתה, התקינה סעודה לאחשורוש ולהמן הרשע, ושכרה אותו יין ביותר, והיה הרשע סבור בעצמו שחלקה לו כבוד, והוא לא היה יודע שפרשה לו מצודה שמתוך ששכרה אותו יין קנתה לה אומתה לעולם. **אף ערכה שלחנה.** שערכה לה שלחן בעולם הזה ובעולם הבא, ואי זה, זה שם טוב שקנתה לה בעולם הזה ובעוה"ב, **שכל המועדים עתידים בטלים, וימי הפורים [אינם בטלים לעולם]**, שנאמר "וימי הפורים" האלה לא יעברו מתוך היהודים" (אסתר ט כח). אמר ר' אלעזר **אף יום הכפורים אינו בטל לעולם**, שנאמר "והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה" (ויקרא טז לד).

~ מצוות בטלות ~

תלמוד בבלי מסכת נדה דף סא עמוד ב

ת"ר: בגד שאבד בו כלאים - הרי זה לא ימכרנו לעובד כוכבים, ולא יעשנו מרדעת לחמור. אבל עושה ממנו תכריכין למת. אמר רב יוסף: זאת אומרת - **מצות בטלות לעתיד לבא.**

תוספות מסכת נדה דף סא עמוד ב

... הך דקתני דלכתחילה עושה לו תכריכין מכלאים אף על פי שכשיעמוד לעתיד יעמוד במלבושיו שנקבר בהן שמע מינה שמצות בטילות לעתיד לבא [ז"א: בתחיית המתים].

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנא עמוד ב

שלמה [קהלת יב: א] אמר בחכמתו "וזכר את בן־אֶיף בְּיָמֵי בְּחֹרֶתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הַרְעָה": אלו ימי הזקנה, "והגיעו שָׁנִים אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵין לִי בָהֶם חֶפְצִי": אלו ימי **המשיח**, שאין בהם לא זכות ולא חובה. ופליגא דשמואל, דאמר שמואל: אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכויות בלבד, שנאמר "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ".

~ ספרים בטלים ~

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מגילה פרק א הלכה ה

ר' יוחנן אמר הנביאים והכתובים **עתידין** ליבטל וחמשת סיפרי תורה אינן **עתידין** ליבטל, מה טעמא? [דברים ה יט] "קול גדול ולא יסף." רשב"ל אמר: **אף מגילת אסתר והלכות אינן עתידין ליבטל** נאמר כאן "קול גדול ולא יסף" ונאמר להלן [אסתר ט כח] "וזכרם לא יסוף מזרעם", הלכות [חבקוק ג ו] הליכות עולם לו...

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה יח

כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל **לימות המשיח** חוץ ממגילת אסתר הרי היא קיימת **כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה** שאינן בטלין לעולם, ואף על פי שכל זכרון הצרות יבטל שנאמר +ישעיהו ס"ה+ כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני, **ימי הפורים לא יבטלו** שנאמר +אסתר ט"ו+ וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם.

~ תשובות ~

~ ספרים בטלים ~

רדב"ד על הרמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה יח

+/השגת הראב"ד/ כל ספרי הנביאים והכתובים עתידין ליבטל. א"א דבר הדיוטות הוא זה, כי לא יבטל ספר מכל הספרים שאין ספר שאין בו למוד, אבל כך אמרו אפילו יבטלו שאר ספרים מלקרות בהם מגילה לא תבטל **מלקרות אותה בצבור** +.

קרבן העדה מסכת מגילה פרק א הלכה ה

עתידין ליבטל. כיון שאינן אלא לתוכחות ישראל ולעתיד כולם ידעו את ה' מקטנם ועד גדולם ומה שמפורש בהם כמה דינים כבר הם רמוזים בתורה:

~ מצוות בטלות ~

רמב"ן דברים פרק ל פסוק ו -

... כי מזמן הבריאה היתה רשות ביד האדם לעשות כרצונו צדיק או רשע, וכל זמן התורה כן, כדי שיהיה להם זכות בבחירתם בטוב ועונש ברצונם ברע. אבל **לימות המשיח**, תהיה הבחירה בטוב להם **טבע**, לא יתאוו להם הלב למה שאינו ראוי ולא יחפוץ בו כלל. ... וזהו מה שאמר הכתוב בירמיה (לא ל - לב), הנה ימים באים נאם ה' וכרתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה לא כברית אשר כרתי את אבותם וגו', כי זאת הברית אשר אכרות את בית ישראל אחרי הימים ההם נתתי את תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה, וזהו **בטול יצר הרע** ועשות הלב בטבעו מעשהו הראוי. ... וכן נאמר ביחזקאל (לו כו כז) ונתתי לכם **לב חדש ורוח חדשה** אתן בקרבכם וגו' ועשיתי את אשר בחקי תלכו, והלב החדש ירמוז לטבעו, והרוח לחפץ ולרצון. וזהו שאמרו רבותינו (שבת קנא ב) והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ (קהלת יב א), אלו ימות המשיח, שאין בהם לא זכות ולא חובה. כי בימי **המשיח** לא יהיה באדם חפץ אבל **יעשה בטבעו המעשה הראוי**, ולפיכך אין בהם לא זכות ולא חובה, כי הזכות והחובה תלויים בחפץ:

בעל שם טוב בראשית פרשת תולדות אות ד

"עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרותי מצותי חוקותי ותורותי." אחד תורה שבכתב ואחד תורה שבעל פה, כמבואר ברש"י. אמרו רבותינו ז"ל (נדה ס"א ב) **מצוות בטלות לעתיד לבוא** וכו', ומאדוני אבי זקני הבעש"ט זללה"ה שמעתי או בשמו או בשם הרמב"ן ז"ל **כי ישיגו העולם בחינות המצוה ושורש חיות המצוה האריך שהוא ממש חיות נפשו וחיות כל העולמות, כמו שכתוב (ירמיה ל"ג, כ"ה) אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת, ובריתי היינו התורה, וכמו שהשיג אברהם אבינו ע"ה מצד עצמו כל התורה, ולא ששמר התורה מצד ציווי הקדוש ברוך הוא מחמת שהיה מצוה לו, כי עדיין לא ניתנה תורה, רק שהשיג מצד השכל שורש חיות של כל מצוה ומצוה ארך שהוא חיות נפשו וצריך לעשותה לחיות נפשו כדי לדבק לחי החיים, ... ואי אפשר כלל להיות שלמות האדם כי אם על ידי זה. (דגל מחנה אפרים פרשת צו).**

~ חגים בטלים ~

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יב עמוד ב

... תניא, אמר להם בן זומא לחכמים: וכי מזכירין יציאת מצרים **לימות המשיח**? והלא כבר נאמר: הנה ימים באים נאם ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם! - אמרו לו: לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה, אלא שתהא [הגאולה מ]שעבוד מלכויות **עיקר**, ויציאת מצרים טפל לו. ...

חברותא ברכות - אמרו לו: לא התכוון הנביא לומר **שבימות המשיח** תעקר הזכרת יציאת ממקומה, אלא שתהא הגאולה משעבוד מלכויות עיקר, ויציאת מצרים טפל לו.

מנות הלוי, מהר"ש אלקבץ

... "כל ימים טובים יהיו בטלים" - אין הכוונה שיתבטלו ולא יחוגו אותם, חלילה לומר כן, אך יתבטלו כדבר הבטל בשישים נגד הניסים הגדולים אשר תחזינה עינינו במהרה בימינו - **חוץ מנס פורים שלא יתבטל דגדול מהניסים של עתיד לבא.**

שפתי חיים, רבי חיים פרידלנדר, משגיח ישיבת פוניבז'

... אף שבהנהגת הנס ניכרת גדלות השי"ת, הרי שבהנהגת ההסתר שאינה חורגת מדרך הטבע, נראה כבוד ה' ומלכותו על הבריאה **יותר מהנהגה הניסית**. בהנהגת ההסתר - הקב"ה מסבב את כל המאורעות והמקרים הטבעיים כרצונו, ובתוך מסגרת הטבע עצמו ללא שום שינוי כלל ... מה שאין כן בהנהגת הנס - הקב"ה משנה את חוקי הבריאה למען הישועה. זוהי סגולת פורים המיוחדת יותר מהמועדים: ההנהגה היתה בתוך הסתר ...

~ פורים ~

שמות פרק יז, טז

(טז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כַּס יְהוָה מִלְחָמָה לִיקָוֶךָ בְּעַמְלֶךָ מִדֹּר דָּר : פ

רמב"ן שמות פרק יז

(טז) כי יד על כס יה - ידו של הקדוש ברוך הוא הורמה לישבע בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק **עולמית**. ומהו כס ולא נאמר כסא, ואף השם נחלק לחציו, נשבע הקדוש ברוך הוא שאין הכסא שלם ואין השם מלא עד שימח שמו של עמלק בן עשו, ומשנמחה שמו יהי שם ה' מלא והכסא שלם, ...

ויקרא פרק טז

(לד) וְהִיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקֹּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם אַחַת בַּשָּׁנָה...
(ל) כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטָהוֹר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְקֹוֹק תִּטְהָרוּ:

נדה לא:ב [עם תרגום]

מאיפה לומדים שמשמעות מילת "חטא" היא "דכוויי" ["טהרה"]? דכתיב (ויקרא יד: נב) וְחָטְא אֶת הַבַּיִת, ומתרגמינן, וידכי [טהרה] ית ביתא. ואי בעית אימא מהכא: תהלים נ"א תחטאני באזוב ואטהר.

R. J. Berman, The Temple, p.120-121

... R. David Zvi Hoffman challenges the assumption that the term *chatat* is a derivation of the word *cheit*. ... *Chatat*, he claims, comes from the word *le-chatei* – to purify through ablution.

MAN: Purim is history of connecting to God through faith and effort, Yom KiPurim is about connecting to God in PURITY – the *bet* in the times of the Mashiaich is only in being separate from God – so the day comes to further purify man, to bring him yet another degree closer to his Creator.

תיקוני זוהר תקונא עשרין וחד ועשרין דף נז עמוד ב [עם מתוק מדבש]

פורים אתקריאת על שם יום הכפורים כי אות כ' דכפורים היא כעין כ' הדמיון נקוד בשב"א, ור"ל שיום כפורים יהיה כמו פורים, שעיקר העונג בפורים הוא שמחת הלב שהוא תענוג רוחני, דעתידין לאתענגא ביה כמו כן לעתיד לבא עתידים ישראל להתענג ביום כפורים כתענוג רוחני של הארת הבינה, שאף על פי שלא יהיה אז שום עון שנצטרך לענות נפשנו בשביל סליחה וכפרה, עם כל זה יצונו ככתוב בתורה, לפי שיום הכיפורים הוא הארת הבינה [דרגה רוחנית] שאין שם אכילה ושתייה, ומחמת הארת הבינה ששם עולם השמחה, לא ירגישו רעבון כלל, אלא לבם יהיה מלא שמחה גדולה ועצומה מאליו, עד שלא יערב להם לאכול ולשתות מחדות לבם, ולשוניי ליה מעוני לענג ואז ישנו את יום הכיפורים מעוני לעונג, ור"ל שירגישו עונג רוחני. (בניהו ומפרשים)

- מהות הבריאה: להכיר הבורא, לעשות רצונו, להלחם נגד הרע, לדבק בו, להתענג בשמחה.